

PAPER DETAILS

TITLE: Bir Kamu Hastanesinde Hemsirelere Yapılan Bilimsel Rol Modelligin Alanda Akademik Sürecin Aktive Edilmesine Etkisi

AUTHORS: Yeliz DOGAN MERİH,Aysegül ALIOGULLARI

PAGES: 471-479

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1801149>

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Bir Kamu Hastanesinde Hemşirelere Yapılan Bilimsel Rol Modeliğin Alanda Akademik Sürecin Aktive Edilmesine Etkisi*The Effect of Scientific Role Modeling Performed for Nurses in a Public Hospital on the Activation of the Academic Process in the Field*Yeliz DOĞAN MERİH¹ , Ayşegül ALİOĞULLARI² ¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi / Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı, İstanbul²Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı, İstanbul**Geliş tarihi/Received:** 01.06.2021**Kabul tarihi/Accepted:** 26.05.2022**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:****Yeliz DOĞAN MERİH**, Doç. Dr.

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi / Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı, İstanbul

E-posta: yelizmrh@gmail.com**ORCID:** 0000-0002-6112-0642**Ayşegül ALİOĞULLARI**, Uzm Hem.**ORCID:** 0000-0002-8265-6008

Bu makale, 2016 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen 2. Ulusal Hemşirelikte Yönetim Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Öz

Amaç: Bu araştırma, bir kamu hastanesinde hemşirelere yapılan bilimsel rol modelinin alanda akademik sürecin aktive edilmesine etkisini belirlemek amacıyla eğitim öncesi-sonrası modeli yapı deneysel olarak dizayn edilmiştir.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini, İstanbul Anadolu yakasında hizmet veren bir kamu hastanesinde çalışan toplam 107 hemşire oluşturmıştır. Çalışmada, ilk yıl hemşirelerde bilimsel süreci aktive etmek için bilimsel komisyon kurulmuş, komisyona istekli hemşirelerin katılımı sağlanmıştır. Eğitimler tamamlandıktan sonra ARGE hemşireliği sistemi ve komisyon içerisinde dört adet grup oluşturulmuş, Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürlüğü başkanlığında gruplar arasında bilimsel yarışmalar, araştırma sunumları, kongre katılımları vb. konularda yarışmalar yapılarak rekabet ortamı oluşturulmuş, sonuçlar doğrultusunda ödüller verilmiştir. 3 yıllık süreçte hemşirelikte bilimsel sürecin aktive edilmesi anlamında yıllara göre değişim sürekli takip edilmiştir. Uygulama öncesi ve uygulama sonunda hemşirelere araştırmacılar tarafından oluşturulmuş 37 soruluk anket formu uygulanarak sürece katılım durumları değerlendirilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS paket programı kapsamında, frekans dağılımı, t-test, varyans analizi ve ki-kare testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların %96,2'si hemşirelikte araştırma bilgisinin gerekli olduğunu, %62,6'sı araştırmanın tüm süreçlerinde kendisini yeterli gördüğünü ve %95,3'ü araştırma yapma ve yayınlama konusunda alandaki bilimsel rol modelinin çok önemli olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Çalışmada hemşirelerin uygulama öncesine (puan 19,32±3,78) göre sonrası (puan 24,60±2,48) puan ortalamalarında artış olduğu, aradaki farkın anlamlı olduğu (p<0,05) saptanmıştır.

Sonuç: Hastanede 3 yıllık süreçte Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde gerçekleştirilen bilimsel rol modelinin sonrasında, sahada hemşirelikte akademik sürecin aktifleştirildiği, hemşirelerde ilk yıl %17 oranında olan bilimsel süreç katılım oranının 3. yıl sonunda yapılan iyileştirici çalışmalarla %60 oranına yükseltildiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilimsellik, hemşirelik, rol model olma.

Abstract

Objective: This study was performed as a semi-experimental model before and after the education in order to determine the effect of scientific role modeling performed for nurses in a public hospital on the activation of the academic process in the field.

Material and Method: The sample of the study consisted of a total of 107 nurses working at a public hospital on the Anatolian side of the city of Istanbul. For the study, a scientific commission was formed for nurses in the first year to activate the scientific process, and nurses who were willing were enabled to participate in the commission. After the trainings were complete, the RD nursing system was formed, as well as four groups within the commission, and a competitive environment was created by the Health Care Services Directorate through competitions in areas such as scientific quizzes, research presentations, congress participations, etc., and prizes were handed out. In the 3-year period, the change over the years in terms of activating the scientific process in nursing has been continuously followed. Before and at the end of the application, the nurses' participation in the process was evaluated by applying a 37-item questionnaire created by the researchers. The data obtained from the research were analyzed with frequency distribution, t-test, analysis of variance, and chi-square test in the SPSS package program.

Results: 96.2% of the participants stated that research knowledge was necessary in nursing, 62.6% stated that they saw themselves as sufficiently skilled for any process of research, and 95.3% stated that scientific role modeling was very important in research publication. In the study, it was determined that there was an increase in the mean score of the nurses before the application (score 19.32±3.78) compared to the post-application (score 24.60±2.48), and the difference was significant (p<0.05).

Conclusion: After a three-year process of scientific role modeling in hospitals by the Health Care Services Directorate, it was found that the academic process in the field of nursing was activated and the 17% first-year scientific process participation in nurses was raised to 60% by 3 years of improvement.

Keywords: Scientific, nursing, role modeling.

1. Giriş

Günümüzde bilim ve teknoloji alanında hızlı değişimler olmaktadır. Sağlık hizmetleri bu değişimlerden etkilenen en önemli alanlardır biridir. Bu gelişmeler profesyonel bir meslek olan hemşirelikte de değişim yapma gereksinimini ortaya çıkarmaktadır. Hemşireler sağlık hizmetlerinde özellikle bakımın kalitesini arttıracak, yenilikçi yaklaşımları aktive edecek, sağlık bakım kaynaklarının verimliliğini artıracak ve bakımın sürekliliğini sağlayacak alanlara yönelmektedir (1-3).

Hemşirelik, geçmişten günümüze sosyal, kültürel ve teknolojik değişimlerle kendini yenilemeyi başaran birey, aile ve toplumun sağlık durumu ile ilgilenen uygulamalı bir sağlık disiplini (4,5). Günümüzde hemşireler sağlık bakımı vermenin yanında profesyoneller tarafından gerçekleştirilen araştırma yapma, teori geliştirme, mesleki örgütlere ve politik aktivitelere katılma gibi işlevleri gerçekleştirir duruma gelmişlerdir (6). Hemşirelik mesleğinin geleceğe yön vermesi ve güçlü meslekler arasında yer alabilmesi için bazı gereklilikleri yerine getirmesi gerekmektedir. Hemşireler mesleğin profesyonel değerlerini, uygulamalarını açıkça ortaya koyacak olan ve mesleki gelişimini destekleyen bilimselleşme sürecine önem vermek zorundadır (7-9). Hemşireleri kanıta dayalı karar verme bilincine taşıması ve kendi bilgisini üretmede sorumluluk almasını sağlamak açısından araştırmalar oldukça önemlidir (10, 11).

Hemşireliğin gelişimi, hemşirelik uygulamalarının etkinliği ve yeterliliği için bakımın araştırma bulgularına dayandırılması elzemdir (11, 12). Uluslararası Hemşireler Birliği (International Council of Nurses - ICN) ve Amerikan Hemşirelik Kolejlere Derneği (American Association of Colleges of Nursing-AACN) gibi kuruluşlar hemşirelikte araştırmaların yapılmasının önemini vurgulayarak, profesyonel hemşireliğin araştırmalara dayalı uygulamalarla gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir. Bu süreçte hemşirelerin ve öğrencilerin araştırma kapasitesini geliştirmesini ve araştırmaları eleştirel bakışla değerlendirmelerini vurgulamaktadırlar (13, 14).

Hemşireliğin profesyonelleşmesinde en belirleyici unsurlardan biri bilimsel bilgiye dayalı karar vermedir. Türkiye’de 2010 yılında yayınlanan Hemşirelik Yönetmeliği’nin 6. maddesinde; “hemşireler, hemşirelik bakımını kanıta dayalı olarak planlar, uygular, değerlendirir ve denetler” ifadesi ile bilimsel yaklaşımların önemi vurgulanmıştır (15). Hemşirelerin kanıta dayalı uygulama yapma sorumluluğunun yönetmelikte tanımlanmış olması, hemşirelik uygulamalarında, eğitimlerinde ve bilimsel toplantılarda konuya yer verilmesi farkındalığı artırmakla birlikte; kanıta dayalı hemşirelik yaklaşımında istedik hedeflere ulaşıldığı anlamına gelmemektedir (15,16). İlgili literatür incelendiğinde, hemşirelerin araştırma kullanımını etkileyen bazı engeller belirlenmiştir. Bu engeller arasında; yeterli zaman olmaması nedeniyle araştırmaların okunamaması ve sonuçlarının uygulanamaması, araştırma bulgularından haberdar olmama, eleştirel değerlendirme becerilerinin olmaması sıralanabilir (17-22). Ülkemizde konu ile ilgili yapılan çalışmalarda, hemşirelerin genel olarak araştırma sürecinin ve mesleğe olan katkısının öneminin farkında oldukları ancak araştırma sonuçlarının kliniğe uygulanabilmesinde olanakların yetersizliği önemli engeller olarak saptanmıştır (23-26).

Kanıta dayalı uygulamaların gerçekleştirilmesi için farkındalık oluşturulması, karmaşık süreçlerin tanımlanması ve zaman yönetiminin iyi yapılması önemlidir (27, 28). Hemşireliğin profesyonelleşmesi ve toplum sağlığının geliştirilmesi için hemşirelikte araştırma kullanımı vazgeçilmezdir. Hemşirelik uygulamalarında araştırma kullanımı, akademisyenlerin, yöneticilerin ve klinisyenlerin ortak sorumluluğudur. Bu nedenle, rolü olan tüm hemşire ve akademisyenlerin bu süreci kolaylaştırma sorumluluğu vardır (29).

Hemşirelikte bilimsel araştırmaların yapılması ve uygulamada kullanımlarının artırılması için süreci etkileyen faktörlerin tanımlanması gerekmektedir. Hem dünyada hem de ülkemizde hemşirelikte araştırma sürecini etkileyen faktörleri belirleyecek çalışmaların yapılması ve hemşirelerin araştırma kullanımlarının iyileştirilmesi için saha odaklı model uygulamaların geliştirilmesi önemlidir.

Çalışma, tüm bu gereksinimler dikkate alınarak planlanmış ve bir kamu hastanesinde hemşirelere uygulanan bilimsel rol modelliğin alanda akademik sürecin aktive edilmesine etkisini belirlemek amacıyla kontrol grupsuz eğitim öncesi-sonrası modeli yarı deneysel olarak gerçekleştirilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın hipotezi:

H1: Hemşirelere yapılan bilimsel rol modelliğin alanda akademik sürecin aktive edilmesine etkisi vardır.

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Türü ve Yapıldığı Yer

Bu çalışma, Ocak 2013- Aralık 2015 tarihleri arasında, İstanbul Anadolu Yakası’nda kadın doğum ve çocuk hastanesinde tek gruplu eğitim öncesi-sonrası modeli yarı deneysel olarak çalışmada yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini, çalışma süresince hastanede en az 12 ay süre ile çalışan tüm hemşireler (136 hemşire) oluşturmuştur. Çalışmanın örneklemini; çalışma süresi içerisinde ilgili hastanenin kadın doğum ve çocuk kliniklerinde aktif olarak çalışan, çalışmaya katılmayı kabul eden 107 hemşire oluşturmuştur. Örneklem belirlenmesi öncesinde tüm hemşire grupları ile toplantı yapılarak kurumda başlatılacak bilimsel çalışmalar ve yürütülecek organizasyonlar hakkında ayrıntılı bilgilendirme yapılmıştır. Çalışmanın örnekleminde, araştırma sürecinde kurumda aktif çalışan, bilimsel süreçlerde gönüllü olarak yer almak isteyen, 3 yıllık süreçte kurumdan tayin olmayan veya uzun süreli izin almayan (doğum öncesi izin, doğum sonrası izin, ücretsiz izin vb.) hemşirelerin olmasına özen gösterilmiştir. Çalışma sürecinde öngörülemeyen hemşire ayrılışları örneklem dışında bırakılmıştır.

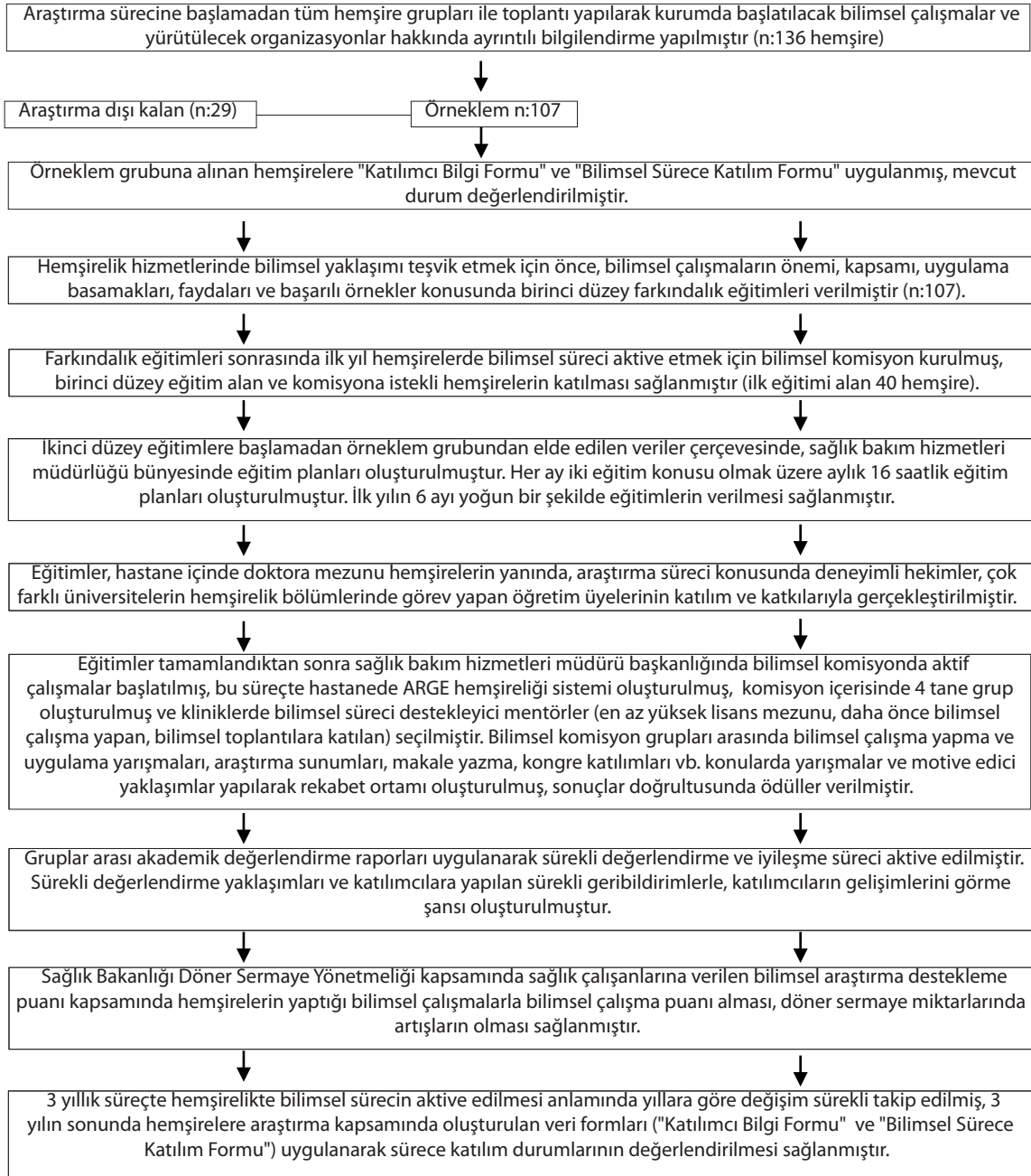
2.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Veriler, literatür dahilinde araştırmacılar tarafından oluşturulmuş toplamda 37 soruluk iki anket formu ile toplanmıştır (12, 16, 26). Anket formları kapsamında; hemşirelerin demografik, mesleki ve bilimsel araştırma süreçlerine yönelik bilgilerin yer aldığı 22 soruluk "Katılımcı Bilgi Formu" ve katılımcıların bilimsel çalışmalara yönelik görüş ve katılımlarını içeren 3'lü likert tarzında (katılıyorum, kısmen katılıyorum, katılmıyorum) 15 soruluk "Bilimsel Sürece Katılım Formu" yer almıştır.

Likert formda en yüksek puan 30 en düşük puan 0 olarak değerlendirilmiştir. Likert tarzda oluşturulan "Bilimsel Sürece Katılım Formu"nda belirlenen kriterler, hemşirelerin bilimsel süreçleri katılım durumlarına göre kategorize edilmiştir. İlk 5 kriter ilk düzey (eğitime katılım, araştırma için sorun belirleme, literatür tarama, veri toplama vb.) bilimsel süreç katılımlarını, ikinci 5 maddelik kriterler ikinci düzey (araştırma dizayn etme, veri toplama formu hazırlama, etik kurul dosyası hazırlama, bilimsel toplantılara katılma vb.) bilimsel süreç katılımlarını ve üçüncü 5 maddelik kriter (bilimsel çalışma dizayn etme,

araştırma verilerini analiz etme, makale yazma, bilimsel toplantılara bildiri ile katılma, inovasyon projesi yapma, patent başvurusu yapma vb.) ise ileri düzey bilimsel süreç katılımlarını içerecek şekilde gruplandırılmıştır. "Bilimsel Sürece Katılım Formu"nda 3 seviye katılım düzeyine göre alınan puanlar üç grup arasında kategorize edilmiş, bilimsel sürece katılım puanları 0-10 arasında olanlar düşük düzey katılım, 11-20 arasında puan alanlar orta düzey katılım, 21-30 arasında puan alanlar yüksek düzey katılım sağlayan hemşireler olarak değerlendirilmiştir.

2.3.1. Araştırmanın Uygulama Basamakları

2.4. Verilerin analizi

Araştırmaya katılan hemşirelerin demografik, mesleki ve bilimsel araştırma süreçlerine yönelik bilgileri SPSS programında yüzdeler hesaplanarak değerlendirilmiş, faktörlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi, t test ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

3. Bulgular

Katılımcıların %25,2'sinin 26-31 yaş grubunda olduğu, %58,9'unun evli olduğu, %71,1'inin lisans ve üzeri eğitim aldığı, %36'sının 3-5 yıl mesleki deneyime sahip olduğu ve %36,4'ünün yoğun bakımda çalıştığı belirlenmiştir.

Tablo 1'de uygulama öncesi (UÖ) ve uygulama sonrası (US) hemşirelerin bilimsel çalışmalara katılım durumları ve görüşleri değerlendirildiğinde; %37,4'ünün hastanenin hemşirelikte bilimsel komisyon üyesi olduğu, uygulama öncesi %19,6'sının ve sonrası %82,2'sinin kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantılara katıldığı, uygulama öncesi %14,1'inin ve sonrası %72,9'unun hemşirelikte sürekli bilimsel yayınları takip ettiği, uygulama öncesi %62,6'sının ve sonrası %96,2'sinin hemşirelikte araştırma bilgisinin gerekli olduğunu ifade ettiği, uygulama öncesi %20,6'sının ve sonrası %65,4'ünün daha önce hemşirelikte araştırma sürecinde yer aldığı saptanmıştır.

Katılımcıların araştırma sürecinde kendini yeterli görme durumları incelendiğinde; araştırma yapmada (UÖ %22,5 ve US %62,6), araştırma raporlarını okuma ve anlamada (UÖ %10,3 ve US %67,3), araştırma bulgularını uygulamada kullanmada (UÖ %13,1 ve US %62,6), araştırma yapma ve yayınlama konusunda (UÖ %19,7 ve US %43,9) kendini biraz yeterli gördüğü belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 2'de hemşirelerin hastanede yapılan bilimsel rol modellik çalışmalarına yönelik görüşleri değerlendirilmiştir. Hemşirelerin %89,7'inin bilimsel komisyonu gerekli gördüğü, %88,8'inin bilimsel komisyonun hemşirelerin araştırma ve bilimsel faaliyetlere katılımlarını desteklediğini düşündüğü, %84,1'inin bilimsel çalışmaların bilimsel puan çerçevesinde değerlendirilmesi ile mali destek alınmasından memnun olduğunu gördüğü, %95,3'ünün hemşirelikte bilimsel faaliyetlere katılımda alanda yapılan bilimsel rol modelliğinin ve danışmanlığının faydası olduğunu düşündüğü belirlenmiştir.

Tablo 3'de hemşirelerin bireysel özellikleri ve çalışmalarına göre uygulama sonrası bilimsel sürece katılım puan ortalamalarının karşılaştırılması yapılmıştır. Bireysel ve mesleki özellikler içerisinde yaş dağılımının, medeni durumun, öğrenim durumunun ve mesleki deneyimin bilimsel sürece katılımda etkili olduğu aradaki farkın anlamlı olduğu ($p < 0,05$) belirlenmiştir. Özellikle 26-31 yaş grubunda, evli olan, yüksek lisans ve üstü eğitim alan, 6-10 yıl mesleki deneyime sahip olan hemşirelerin puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hemşirelerin bilimsel çalışmalarda yer alma durumlarının bilimsel sürece katılım puan ortalamaları ile karşılaştırılması yapıldığında; bilimsel komisyon üyesi olma ile bilimsel çalışmalara ve toplantılarda katılım sağlayan hemşirelerin puanlarının daha yüksek olduğu, aradaki farkın anlamlı olduğu ($p < 0,05$) belirlenmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Uygulama Öncesi ve Sonrası Bilimsel Sürece Katılmaya Yönelik Görüşleri

Bilimsel Sürece Katılım Durumları		Uygulama Öncesi		Uygulama Sonrası	
		Sayı	%	Sayı	%
Bilimsel hemşirelik komisyonu üyesi olma	Evet	0	0,0	40	37,4
	Hayır	107	100,0	67	62,6
Kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantılara katılım	Evet	21	19,6	88	82,2
	Hayır	86	80,4	19	17,8
Hemşirelik alanında sürekli yayınları takip etme	Düzenli takip ederim	2	1,9	11	10,3
	Arada takip ederim	13	12,2	67	62,6
	Takip etmem	92	85,9	29	27,1
Hemşirelikte araştırma bilgisinin olması	Gerekli	67	62,6	103	96,2
	Gerekli değil	40	37,4	4	3,8
Hemşirelikte araştırma sürecinde yer alma	Evet	22	20,6	70	65,4
	Hayır	85	79,4	37	34,6
Araştırma Sürecinde Kendini Yeterli Görmeye Durumları		Uygulama Öncesi		Uygulama Sonrası	
Araştırma yapmada kendini yeterli görme	Yeterliyim	8	7,5	24	21,9
	Biraz yeterliyim	16	15,0	67	62,6
	Yetersizim	83	77,5	16	15,0
Araştırma raporlarını okuma ve anlamada kendini yeterli bulma	Yeterliyim	6	5,6	24	21,9
	Biraz yeterliyim	11	10,3	72	67,3
	Yetersizim	90	84,1	11	10,3
Araştırma bulgularını uygulamada kullanmada kendini yeterli bulma	Yeterliyim	9	8,4	28	26,1
	Biraz yeterliyim	14	13,1	67	62,6
	Yetersizim	84	78,5	12	11,2
Araştırma yapma ve yayınlama konusunda kendini yeterli bulma	Yeterliyim	12	11,2	40	37,4
	Biraz yeterliyim	21	19,7	47	43,9
	Yetersizim	74	69,1	20	18,7
Toplam		107	100,0	107	100,0

Tablo 2. Katılımcıların Hastanede Yapılan Bilimsel Rol Modellik Çalışmalarını Değerlendirmeye Yönelik Görüşleri

Kriterler		Sayı	%
Bilimsel hemşirelik komisyonun gerekli olması	Gerekli	96	89,7
	Gerekli değil	11	10,3
Hemşirelikte bilimsel komisyonun hemşirelerin araştırma ve bilimsel faaliyetlere katılımlarını desteklediğini düşünüyor musunuz?	Evet	95	88,8
	Hayır	12	11,2
Hemşirelikte bilimsel çalışmaların bilimsel puan çerçevesinde değerlendirilmesi ile mali destek alınmasından memnun musunuz?	Evet	90	84,1
	Hayır	17	15,9
Hemşirelikte bilimsel faaliyetlere katılımda alanda yapılan bilimsel rol modelliğinin ve danışmanlığının faydası olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet	102	95,3
	Hayır	5	4,7
Toplam		107	100,0

Tablo 3. Katılımcıların Bireysel Özellikleri ile Uygulama Sonrası Bilimsel Sürece Katılım Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n:107)

Özellikler	Ort.±SS	F/t	p	
Yaş Dağılımı	20-25 yaş	20.84±2.53	3,986	b > a,c,d
	26-31 yaş	23.72±2.21		
	32-37 yaş	21.16±2.32		
	38-43 yaş	19.60±3.66		
	44 yaş ve üzeri	18.52±3.86		
Medeni Durum	Evli	22.03±3.96	3,772	0,055
	Bekar	20.97±2.62		
Öğrenim Durumları	Lise	20.57±2.57	4,125	0,032
	Ön Lisans	22.00±3.97		
	Lisans	23.16±2.36		
	Y. Lisans ve Üstü	26.70±2.20		
Mesleki Deneyim	1-2 yıl	20.75±4.50	3,971	0,050
	3-5 yıl	22.40±2.40		
	6-10 yıl	24.00±2.60		
	10 yıl ve üzeri	22.40±2.86		
Bilimsel Komisyon Üyesi Olma	Evet	25.60±2.56	4,100	0,036
	Hayır	20.30±3.42		
Bilimsel çalışmalara ve toplantılara katılım	Evet	26.88±2.16	4,970	0,028
	Hayır	19.36±3.65		

(p<0,05)

Tablo 4'de hemşirelikte bilimsel sürecin aktive edilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar dahilinde yıllar bazında hemşirelerin yapmış oldukları bilimsel çalışmaların oranlarına yer verilmiştir. 3 yıllık süreçte olan değişim sürecinde artış olduğu, ilk yıl %17 olan oranın 3. yıl %60'a yükseldiği, 3 yıllık süreçte hemşirelikte yapılan bilimsel çalışma toplam sayısının 363 olduğu saptanmıştır. Hemşirelikte bilimsel sürecin aktive edilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar dahilinde hemşireler bilimsel çalışmaların yanında, inovasyon süreçlerinde de çalışmalarını sürdürmüş, farklı ve hizmet süreçlerini iyileştirici inovasyon projeleri geliştirmişlerdir. 3 yıllık süreçte proje sayısında bir artış olduğu, ilk yıl 16 olan proje sayısının 2. yıl 29'a yükseldiği, 3. yıl ise bu sayının 33'e yükseldiği, 3 yıllık süreçte hemşirelikte yapılan inovasyon proje toplam sayısının 78 olduğu saptanmıştır. Hemşirelikte yürütülen inovasyon çalışmaları kapsamında geliştirilmiş inovatif ürünlerin tescillenmesi kapsamında fikri mülkiyet haklarını korumak için patent ve faydalı model belgelerine başvurulmuştur. 3 yıllık süreçte toplamda 17 belge başvurusu yapılmış, ilk yıl 2 olan belge sayısının 3. yıl 12'ye yükseldiği belirlenmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Yıllar Bazında Bilimsel Sürece Katılım Durumları (n:107)

Yıllar	Bilimsel Çalışma		İnovasyon Proje		Patent ve Faydalı model	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
2013 yılı	61	16,8	16	20,5	2	11,8
2014 yılı	84	23,1	29	37,2	3	17,6
2015 yılı	218	60,1	33	42,3	12	70,6
Toplam	363	100,0	78	100,0	17	100,0

Çalışmada hemşirelerin uygulama öncesi ve sonrası bilimsel çalışmalara katılım puan ortalamaları değerlendirildiğinde; uygulama sonrasında hemşirelerin puan ortalamalarında bir artış olduğu, aradaki farkın anlamlı olduğu (p<0,05) saptanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Katılımcıların Uygulama Öncesi ve Sonrası Bilimsel Çalışmalara Katılım Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n:107)

Kriterler		Ort.±SS	t	p
Bilimsel rol modellik çalışmaları	Öncesi katılım puanı (2013 yılı)	19,32±3,78	4,236	0,031
	Sonrası katılım puanı (2015 yılı)	24,60±2,48		

4. Tartışma

Hemşireliğin profesyonelleşmesinde bilgi ve karar verme arasındaki ilişki en belirleyici unsurdur. Artık hemşireler, araştırmalarla tanılama için karmaşık yöntemleri seçebilmekte, analiz yeteneklerini kullanabilmekte, daha doğru hemşirelik tanıları koyabilmekte, daha etkin planlar yapabilmekte ve uygun girişimleri seçip değerlendirebilmektedirler (30-33).

Hemşirelerin profesyonel değerlerini geliştirmeye yönelik girişimler ve iyileştirici planlamalar önemlidir. Çalışma, tüm bu gereksinimler dikkate alınarak planlanmış ve bir kamu hastanesinde hemşirelere yapılan bilimsel rol modelliliğin alanda akademik sürecin aktive edilmesine etkisini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada hemşirelerin yaş ortalamasının 27±4,36 olduğu ve %71,1'inin lisans ve üzeri eğitim aldığı belirlenmiştir. Hemşireliğin profesyonelliğe geçişinde nitelikli eğitim son derece önemlidir. Eğitimle birlikte bilginin dağıtılması, analiz edilmesi ve uygulanması sağlanmaktadır. Araştırmamızda genç ve lisans ve üzeri eğitim alan hemşirelerin sayısının fazla olması olumlu bir durumdur. Literatürde hemşirelikte araştırma odaklı yaklaşımın geliştirilmesinde lisans ve üzeri eğitim alan hemşirelerin daha etkin oldukları ifade edilmektedir (2,10,16,17, 34).

İnsanın en temel ihtiyacını oluşturan bütüncül sağlık bakımından görevli hemşirelerin; kanıta dayalı uygulamalar ile bilgi seviyeleri artırılmalı, becerileri geliştirilmelidir. Hemşirelerin mesleki uygulamalarında; araştırmaları eleştirel olarak değerlendirebilme, geliştirebilme ve uygulamaları bilimsel temellere dayandırabilme yeterlilikleri geliştirilmeli ve bunun bir kültür haline dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Bu nedenle bakım sürecinde araştırma odaklı yaklaşımın hemşirelik eğitiminin tüm süreçlerine entegre edilmesi gereklidir (34). Birçok çalışma, hemşirelik uygulamalarında araştırma bulgularının uygulamaya aktarılmasının gerekli olduğunu göstermektedir (34-36). Bu araştırmada hemşirelerin uygulama sonrasında; %37,4'ünün hemşirelikte bilimsel komisyon üyesi olduğu, %82,2'sinin kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantılara katıldığı, %72,9'unun hemşirelikte süreli bilimsel yayınları takip ettiği, %96,2'sinin hemşirelikte araştırma bilgisinin gerekli olduğunu ifade ettiği, %65,4'ünün daha önce hemşirelikte araştırma sürecinde yer aldığı saptanmıştır (Tablo 1). Yılmaz ve Gürler'in (37) hemşirelerin hasta bakımlarında kullandıkları kaynakları belirlemek için yaptıkları araştırmada; katılımcıların %75,5'inin eğitim sırasında aldıkları bilgiyi kullandıkları, %26,1'inin kişisel deneyimlerini ve sadece %4,04'ünün araştırma sonuçlarını kullandığını belirlenmiştir. Başka bir araştırmada hemşirelerin uygulamada ki boşlukları analiz

etme yeteneğinin iyi olduğunu belirtmiştir (38). Thiel ve Ghosh (39) yaptıkları çalışmada, hemşirelerin ihtiyaç duydukları bilgiyi etmek için genelde meslektaşlarına danıştığını belirtmişlerdir. Retsas tarafından yapılan çalışmada, hemşirelerin büyük bir bölümünün araştırma sürecini önemsedikleri ve bir araştırma projesinde yer almak istedikleri belirlenmiştir (40). Özsoy ve Ardahan, hemşirelerin %75,9'unun, Erdoğan ve Kocaman ise hemşirelerin %88'inin uygulamaların araştırma odaklı olması gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir (41,42). ANA'nın yaptığı bir betimsel anket çalışmasında hemşirelerin yalnızca %34,5'inin hastaların tedavi ve bakımında devamlı olarak kanıta dayalı uygulama kullandıklarını belirtmişlerdir (43). Farklı bir çalışmada ise hemşirelerin %56,3'ünün mesleki yayınları takip ettiği ve %62,5'inin bilimsel toplantılara katıldığı belirlenmiştir (44). Wang ve ark. (45) araştırmalarında hemşirelerin %83,1'inin araştırma deneyimlerinin olmadığını ve %60,7'sinin KDU konusunda fikrinin olmadığını belirlemişlerdir.

Araştırmada hemşirelerin bilimsel çalışmalara katılma, uygulama konusunda oldukça istekli ve aktif olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin bilimsel çalışmalara katılım oranlarının diğer çalışma bulgularından yüksek olması; sağlık bakım hizmetleri müdürlüğü öncülüğünde hemşirelik hizmetleri bünyesinde yürütülen bilimsel çalışmaları destekleme yaklaşımlarının, rol modelinin ve etkin eğitimlerin etkili olabileceği düşünülmüştür.

Uygulama alanında çalışan hemşirelerin profesyonel rollerini geliştirmeleri ve hemşirelik bilimine katkıda bulunmaları adına, kanıt düzeyi yüksek bilimsel çalışmalar yapmaları ve bakımlarında bu araştırmaları kullanmaları oldukça önemlidir (46,47). Bu çalışmada uygulama sonrası katılımcıların araştırma sürecinde kendini yeterli görme durumları incelendiğinde; %62,6'sının araştırma yapmada, %67,3'ünün araştırma raporlarını okuma ve anlamada, %62,6'sının araştırma bulgularını uygulamada ve kullanmada, %43,9'unun araştırma yapma ve yayınlama konusunda kendini yeterli gördüğü belirlenmiştir (Tablo 1).

Hemşirelik uygulamalarının kanıta dayandırılması, bakım kalitesinin yükseltilmesinde, hasta ve hemşire memnuniyetinin artırılmasında önemli bir etkidir. Buna rağmen yapılan bazı çalışmalarda hemşirelerin araştırma sonuçlarını istendik düzeyde kullanmadığı ve konu hakkında farkındalıklarının yeterli olmadığı belirlenmiştir (48,49). Yılmaz (47) makalesinde, hemşirelerin araştırma sürecinde bilgilerinin yeterli olmadığını, bu eksikliğin giderilmesi için araştırma makalelerinin anlaşılabilir ve ulaşılabilir olması gerektiğini belirtmişlerdir. Hart ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada hemşirelerin %55,8'i araştırma dilini anlamada özgüvenli oldukları ve kendilerini yeterli buldukları belirlenmiştir (49). Thiel ve Ghosh (39) hemşirelerin bilgi toplama yeteneklerine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada hemşirelerin araştırma süreçlerinin tamamında kendilerini orta ve ileri düzeyde yeterli görmeleri istendik bir sonuç olmakla birlikte hastanede yürütülen hemşirelikte bilimsel sürecin aktive edilmesi çalışmalarının bu istendik sonucun elde edilmesinde etkili olduğu düşünülmüştür.

Sahada hemşirelerde araştırma isteğinin teşvik edilmesinde; işbirliği için fırsatların bulunmasının, desteğin, güvenin, araştırma ile ilgili zorlukların üstesinden gelmenin, araştırma görünürlüğünün ve araştırmanın etkisini anlamının etkili olduğu ifade edilmektedir (50, 51). Bu gereksinimler dikkate

alınarak yapılan bu çalışmada, hemşirelerin %89,7'inin bilimsel komisyonu gerekli gördüğü, %88,8'inin bilimsel komisyonun hemşirelerin araştırma ve bilimsel faaliyetlere katılımlarını desteklediğini düşündüğü, %84,1'inin bilimsel çalışmaların bilimsel puan çerçevesinde değerlendirilmesi ile mali destek alınmasından memnun olduğu, %95,3'ünün hemşirelikte bilimsel faaliyetlere katılımda alanda hemşirelik yöneticileri tarafından yapılan bilimsel rol modelinin ve danışmanlığın faydası olduğunu düşündüğü belirlenmiştir (Tablo 2).

Hemşirelik uygulamalarında araştırma kullanımı, akademisyenlerin, yöneticilerin ve klinisyenlerin ortak sorumluluğudur. Hemşire yöneticiler kanıta dayalı uygulamaların önemini farkında olmalı, süreci iyileştirici modeller geliştirmeli, ekiplerini bu konuda motive etmeli ve konunun önemini vurgulamalıdır (52). Literatürde, yönetici hemşirelerin hemşirelik hizmetlerinde araştırma kültürünü oluşturmaları için yöntemler geliştirmeleri, hemşirelik araştırma çalışmalarının geliştirilmesinde liderlik yapmaları, araştırma sürecinde multidisipliner yaklaşımı sağlayabilmeleri, güçlü bir iletişim ve işbirliği becerilerini göstermeleri beklenmektedir (53-55).

Hastanelerde kanıta dayalı uygulamalar (KDU) desteklenmeli ve teşvik edilmelidir (56). Wallis uygulamada araştırma kullanma engelini kurumsal kültür eksikliği olarak belirtmiştir (43). McSherry ve ark. (21) araştırmalarında hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalar konusunda aktive edilmesi aşamasında; zaman, akran, yönetici desteğine ve yeterli kaynağa ihtiyaç duyduklarını belirlemişlerdir. Melnyk ve ark. (56) hemşirelerde araştırma sürecinin aktive edilmesinde; öncelikle liderlerin bu konuda rol almalarının ve sonra mentörlük yapmalarının gerektiğini belirtmişlerdir.

Fink ve ark. (57) çalışmalarında hemşirelerin araştırma sonuçlarının hayata geçirilmesinde yöneticinin rol model olmasını istedikleri belirlenmiştir. Konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalarda da bu çalışma sonucuna benzer olarak, hemşirelerde araştırma kültürünün oluşturulması için öncelikle yönetsel ve kurumsal destek sağlanması, araştırma eğitimi verilmesi ve hemşirelerin araştırmalarına yön verecek, araştırma sonuçlarını kullanmayı kolaylaştıracak kurum bazında komisyonların, ekiplerin kurulması gerektiği ifade edilmiştir (58,59).

Tablo 3'de hemşirelerin bireysel özellikleri ve bilimsel çalışmalarına göre puan ortalamalarının karşılaştırılması yapılmıştır. Yaş dağılımının, medeni durumun, öğrenim durumunun, mesleki deneyimin, bilimsel komisyon üyesi olmanın, bilimsel çalışmalara ve toplantılarda katılım sağlamanın puanlar üzerinde etkili olduğu, aradaki farkın anlamlı olduğu ($p<0,05$) belirlenmiştir.

Eğitim düzeyi, inanç, klinik deneyim, kanıta dayalı uygulamalara (KDU) duyulan güven, örgütsel durum, liderlik vasfı ve var olan kaynaklara ulaşım gibi bireysel faktörler KDU ile ilişkili kavramlardır (52). Yılmaz ve ark. (60) araştırmalarında kırk yaş ve üstü hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının daha az pozitif olduğu belirlenmiştir. Başka bir çalışmada mezuniyeti altı yılı geçmeyen hemşirelerin KDU yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu ve aradaki istatistiksel farkın anlamlı olduğu belirtilmiştir (61). Çalışmamızda eğitim seviyesi yüksek, genç hemşirelerin, bilimsel çalışmalara katılan hemşirelerin puan ortalamaları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Çalışmanın yapıldığı hastanede, hemşirelikte bilimsel sürecin aktive edilmesi amacıyla başlatılan çalışmalar dahilinde yıllar bazında hemşirelerin yapmış oldukları bilimsel çalışmaların oranlarında bir artış olduğu, ilk yıl %17 olan oranın 3. yıl %60'a yükseldiği, 3 yıllık süreçte hemşirelikte yapılan bilimsel çalışma toplam sayısının 363 olduğu, hemşirelikte yapılan inovasyon proje sayısının 78 olduğu, inovatif ürünlerin tescillenmesi kapsamında 17 patent ve faydalı model belgesine başvurulduğu belirlenmiştir (Tablo 4).

McCleary ve Brown (58) tarafından yapılan araştırmada, örgün hemşirelik eğitimi sırasında ve sonrasında yapılan eğitimler ile elde edilen araştırma bilgisinin, araştırma sonuçlarını kullanma konusundaki etkili olduğu belirlenmiştir. Parahoo (59) araştırmasında yönetici desteğini, araştırma kullanımı konusunda en önemli kolaylaştırıcı faktör olarak belirtmiştir.

Bu çalışmada hemşirelerin uygulama öncesi ve sonrası bilimsel çalışmalara katılım puan ortalamaları değerlendirildiğinde; uygulama sonrasında hemşirelerin puan ortalamalarında bir artış olduğu, aradaki farkın anlamlı olduğu ($p<0,05$) saptanmıştır (Tablo 5). Çalışmada 3 yıllık süreçte yürütülen bilimsel süreci aktive etme çalışmalarına hemşirelerin aktif katılım sağladıkları, yıllar bazında katılım süreçlerinin ve çalışma sayılarında güzel artışların olduğu, bu artışta literatür bulguları ile uyumlu olarak yürütülen kurum ve yönetim desteğinin, araştırma eğitimi verilmesinin ve bilimsel etkinliklere yönelik daha fazla kurumsal destek sağlanmasının önemli olduğu düşünülmüştür. Bu bulgularla "H1 hipotezi kabul edilmiş, hemşirelere yapılan bilimsel rol modelliğin alanda akademik sürecin aktive edilmesine etkisi olduğu" saptanmıştır.

Literatür araştırma sonucunu desteklemektedir. Bu sonuç kurum bazında hemşirelikte bilimsel çalışma kültürünün oluşturulmasında; yürütülen olumlu ve motive edici çalışmaların, düzenli eğitimlerin, bilimsel toplantıların, hemşirelikte ve klinik alanlarda uygulama ile ilgili rehberlerin oluşturulmasının, bilimsel komisyonların kurulmasının, bilimsel karnelerin oluşturulmasının, yönetici hemşirelerin öncülüğünün, ARGE hemşirelik siteminin oluşturulmasının ve klinik mentorlerin rol almasının etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçlarının hemşirelik uygulamalarında kullanılması, bakım kalitesinin yükseltilmesinde ve hemşirelik mesleğinin gelişmesinde önemli bir etkidir. Bu gereksinim bünyesinde gerçekleştirilen çalışmamız sonucunda; Sağlık Bakım Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde hastane hemşirelik hizmetlerinde bilimsel çalışma kültürünün oluşturulması amacıyla başlatılan bütüncül model yaklaşımının etkin olduğu, hemşirelikte akademik sürecin aktifleştirildiği, hemşirelerin yapılan rol model yaklaşımından memnun oldukları, 26-31 yaş grubunda, evli olan, yüksek lisans ve üstü eğitim alan, 6-10 yıl mesleki deneyime sahip olan, bilimsel komisyon üyesi olan ve daha önce bilimsel çalışmalara katılan hemşirelerin bilimsel sürece katılım puanlarının daha yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Uygulamaların araştırma sonuçlarına dayandırılabilmesi için, hemşirelerin araştırma yapma ve sonuçlarını kullanımlarını kolaylaştırabilecek kurum bazlı modellerin

oluşturulması önemlidir. Hastane hemşirelik hizmetlerinde yapıldığı gibi kurum bazlı bilimsel süreci aktive etme modellerin oluşturulması, aktif olarak kullanılması, sonuçlarının değerlendirilmesi, iyileştirici uygulamaların yapılması, süreci aktive edecek eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması, hemşirelik yöneticilerinin bu süreçlerde rol model olması, mentor gruplarının oluşturulması, yol gösterici rehberlerin oluşturulması, olumsuz etkileyen faktörlerin ortadan kaldırılması ve olumlu etkileyen faktörlerin ise desteklenmesi önerilir.

Araştırmanın Etik yönü

Araştırma için etik kurul izni (22.11.2013 tarih 109 sayılı karar) ve hastane yönetiminden gerekli izinler alınmıştır. Katılımcıların kimliklerinin gizli tutulacağı ve bilgilerin yalnızca bu araştırma için kullanılacağı yazılı olarak açıklanmış, onam alınmıştır.

Araştırma Sınırlılıkları

Bu araştırma, bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin sonuçlarını yansıtmaktadır.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Yazarlık Katkısı

Fikir/Kavram: YDM, AA; **Tasarım:** YDM, AA; **Denetleme:** YDM; **Kaynak ve Fon Sağlama:** YDM, AA; **Malzemeler:** Yok; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** YDM, AA; **Analiz/Yorum:** YDM; **Literatür Taraması:** YDM, AA; **Makale Yazımı:** YDM, AA; **Eleştirel İnceleme:** YDM.

Kaynaklar

1. Hindistan S, Çilingir D. Hemşirelik uygulamalarında güncel bir yaklaşım: Telefon kullanımı. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. [Internet]. 2012;9:30-5. [cited 2019 Jan 10]. Available from: <http://www.kuhead.org/jvi.aspx?pdire=kuhead&plng=tur&un=KUHEAD-49469>
2. Şenyuva E. Hemşirelik eğitimi ve kanıta dayalı uygulamalar. FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. [Internet]. 2016;24:59-65. [cited 2019 Jan 18]. <https://doi.org/10.17672/fnhd.88449>
3. Aydın A, Biçer S. Hemşirelik eğitiminde güncel yaklaşımlar. Sağlık Bilimleri Dergisi. [Internet]. 2019; 28(1): 38-42. [cited 2019 Des 10]. Available from: https://sagens.erciyes.edu.tr/dergi/2019-1/12_sevil.pdf
4. Akça Ay F. Mesleki temel kavramlar. Akça Ay F, editör. Temel hemşirelik kavramları, ilkeler, uygulamalar. İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık;2010.s.47.
5. Dikmen Y. Hemşirelerde profesyonel değerler ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. STED/Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi. [Internet]. 2016; 25(5): 197-204. [cited 2020 Jan 14]. Available from: <https://www.ttb.org.tr/sted/images/files/dergi/2016/5.pdf>
6. Karadağ G, Uçan Ö. Hemşirelik eğitimi ve kalite. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. [Internet]. 2006;1:42-51. [cited 2019 Jan 10] Available from: <https://scholar.google.com.tr/citations?user=ric49r0AAAAJ&hl=tr>
7. Babadağ K, Kara M. Kanıta dayalı hemşirelik ve mesleklerle, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. [Internet]. 2004;7(2):112-7. [cited 2019 Jan 15] Available from: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29234>
8. Ann E, Barrett M. What is nursing science? Nurs Sci Q. [Internet]. 2002;15(1):51-60. [cited 2019 Jan 25] <https://doi.org/10.1177/089431840201500109>

9. Karagözoğlu, Ş. Bilimsel bir disiplin olarak hemşirelik. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. [Internet]. 2005; 9(1): 6-14. [cited 2019 Jan 25] Available from: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1119.pdf>
10. Kaya A, Boz İ. The development of the professional values model in nursing. Nurs Ethics. [Internet]. 2017; 26(3):914-923. [cited 2019 Feb 11]. <https://doi.org/10.1177/0969733017730685>
11. Fawcett J. Thoughts about nursing science and nursing sciencing on the event of the 25th anniversary of nursing science quarterly. Nurs Sci Q. [Internet]. 2012;25(1):111-3. [cited 2019 Jan 15] <https://doi.org/10.1177/0894318411429072>
12. Nahcivan NO. Hemşirelik araştırmalarının uygulamada kullanımında adımlar ve stratejiler. I. Uluslararası & V. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi Kitabı. İstanbul: Özlem Grafik Matbaacılık, 2003; 47-54.
13. Halabi, JO, Hamdan Mansour A. Attitudes of Jordanian nursing students towards nursing research. Journal of Research in Nursing. [Internet]. 2010;17(4):363-373. [cited 2019 Apr 05] <https://doi.org/10.1177/1744987110379782>
14. T.C. Resmi Gazete, Türkiye Sağlık Bakanlığı Hemşirelik Yönetmeliği, 8 Mart 2010, Sayı: 27515.
15. Öztürk A, Kaya N, Ayık S, Uygur E, Cengiz A. Hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanımında engeller. FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. [Internet]. 2010;18: 144-55. [cited 2019 Jan 20] Available from: <https://docplayer.biz.tr/14993850-Hemşirelik-uygulamalarında-arastirma-sonuclarinin-kullaniminda-engeller.html>
16. Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. [Internet]. 2015;17(2-3):21-35. [cited 2019 Jan 28]. Available from: [http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2015/3%20\(1\).pdf](http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2015/3%20(1).pdf)
17. Hutchinson AM, Johnston L. Bridging the divide: a survey of nurses' opinions regarding barriers to, and facilitators of, research utilization in the practice setting. J Clin Nurs. [Internet]. 2004;13:304-15. [cited 2019 Jan 28] <https://doi.org/10.1046/j.1365-2702.2003.00865.x>
18. Adamsen L, Larsen K, Bjerregaard L, Madsen JK. Danish research-active clinical nurses overcome barriers in research utilization. Scand J Caring Sci. [Internet]. 2003; 17: 57-65. [cited 2021 Feb 15]. <https://doi.org/10.1046/j.1471-6712.2003.00124.x>
19. Bryar RM, Closs SJ, Baum G, Cooke J, Griffiths J, Hostick T, et al. The yorkshire barriersp project: diagnostic analysis of barriers to research utilisation. Int J Nurs Stud. [Internet]. 2003; 40(1): 73-84. [cited 2019 Feb 15]. [https://doi.org/10.1016/s0020-7489\(02\)00039-1](https://doi.org/10.1016/s0020-7489(02)00039-1)
20. Closs SJ, Baum G, Bryar RM, Griffiths J, Knight S. Barriers to research implementation in two yorkshire hospitals. Clin Eff Nurs. [Internet]. 2000;4:3-10. [cited 2019 Jan 15]. <https://doi.org/10.1054/cein.2000.0100>
21. McSherry R, Artley A, Holloran J. Research awareness: an important factor for evidence-based practice?. Worldviews Evid Based Nurs. [Internet]. 2006; 3(3): 103-115. [cited 2019 Apr 04]. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6787.2006.00059.x>
22. Micevski V, Sarkissian S, Byrne J, Smirnis J. Identification of barriers and facilitators to utilizing research in nursing practice. Worldviews Evid Based Nurs. [Internet]. 2004;1(4):229. [cited 2019 Apr 05]. <https://doi.org/10.1111/j.1524-475X.2004.04070.x>
23. Yava A, Çiçek H, Tosun N, Yanmış N, Koyuncu A, Güler A, ark. Kardiyoloji ve kalp damar cerrahisi hemşirelerinin araştırma sonuçlarını kullanmalarını etkileyen faktörler. Anatol J Clin Investig. [Internet]. 2008; 2(4): 160-166. [cited 2019 Apr 05]. Available from: https://www.researchgate.net/profile/Hatice_CICEK/publication/289832025_Factors_influencing_use_of_research_results_by_cardiology_and_cardiovascular_surgery_nurses/links/56c2c9af08aedba0568033a/Factors-influencing-use-of-research-results-by-cardiology-and-cardiovascular-surgery-nurses.pdf
24. Platin N. Kanıta dayalı hemşirelik ülkemizde uygulanamaz neden? 1. Uluslararası ve 8. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Kongre Kitabı, 22 Ekim-2 Kasım 2000, Antalya, Türkiye; 2000.s.18.
25. Daş Z, Akıncı F, Tezcan S. Türkiye'deki hakemli hemşirelik dergilerinde 1994-1999 yılları arasında yayınlanan makalelerinin bilimsel araştırma uygulama ve yazım kurallarına uygunluk açısından değerlendirilmesi. Hemşirelik Araştırma Dergisi. 2001;1: 21-5.
26. Kocaman G, Seren S, Lash AA, Kurt S, Bengü N, Yurumezoglu HA. Barriers to research utilisation by staff nurses in a university hospital. J Clin Nurs. [Internet]. 2010; 19:1908-18. [cited 2019 Apr 10]. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2009.03032.x>
27. Bero LA, Grili R, Grimshaw JM, Harvey E, Oxman AD, Thomson MA. Getting research findings into practice: Closing the gap between research and practice: an overview of systematic reviews of interventions to promote the implementation of research findings. BMJ. [Internet]. 1998;317:465-68. [cited 2019 Mar 05]. <https://doi.org/10.1136/bmj.317.7156.465>
28. Boström AM, Wallin L, Nordström G. Evidencebased practice and determinants of research use in elderly care in Sweden. J Eval Clin Pract. [Internet]. 2007;13:665-73. [cited 2019 Feb 06]. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2753.2007.00807.x>
29. Arslan Yürümezoğlu H, Kocaman G. Hemşirelikte Araştırma Kullanımı ve Parih's Kavramsal Çerçevesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. [Internet]. 2008;12(3):36-42. [cited 2019 Apr 05]. Available from: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/2328.pdf>
30. Aştı, N. Bilgi, bilim ve hemşirelik üzerine dünden bugüne görüşler. FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. [Internet]. 2002;12(48):1-8. [cited 2019 Mar 12]. Available from: <https://fnjn.org/EN/bilgi-bilim-ve-hemşirelik-uzerine-dunden-bugune-gorusler-131077>
31. Mackey, A. ve Bassendowski, S. The history of evidence-based practice in nursing education and practice. J Prof Nurs. [Internet]. 2017;33(1):51-55. [cited 2019 Mar 12]. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2016.05.009>
32. Kocaman G. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi. [Internet]. 2003;2:61-69. [cited 2019 Feb 13]. Available from: <http://hemarge.org.tr/ckfinder/userfiles/files/2003/2003-vol5-sayi2-84.pdf>
33. Kara M, Babadağ K. Kanıta Dayalı Hemşirelik. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. [Internet]. 2003;6(3):96-104. [cited 2019 Mar 06]. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29211>
34. Ayhan Y, Seren İntepeler Ş. Yakın işbirliğine dayalı ileri araştırma ve klinik uygulama modeli: Kanıta dayalı düşme önleme stratejilerinin kullanımı. DEUHFED. [Internet]. 2015;8(3):195-202. [cited 2019 Apr 08]. Available from: <http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED/article/view/161/300>
35. Mattila LR, Eriksson E. Nursing students learning to utilize nursing research in clinical practice. Nurse Educ Today. [Internet]. 2007;27:568-76. [cited 2019 Apr 08]. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2006.08.018>
36. Mehrdad N, Salsali M, Kazemnejad A. The spectrum of barriers to and facilitators of research utilization in Iranian nursing. J Clin Nurs. [Internet]. 2008;17:2194-202. [cited 2019 Feb 04]. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2007.02040.x>
37. Yılmaz M, Gürlü H. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya ilişkin Görüşleri. FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi. [Internet]. 2017;25(1):1-12. [cited 2019 Mar 04]. <https://doi.org/10.17672/fnhd.12049>
38. Dugan, JE. Keeping you in the know: The effect of an online nursing journal club on evidence-based knowledge among rural registered nurses. Comput Inform Nurs. [Internet]. 2019;37(4):190-95. [cited 2019 Dec 12]. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000507>
39. Thiel L, Ghosh Y. Determining registered nurses' readiness for evidence-based practice. Worldviews Evid Based Nurs. [Internet]. 2008;5(4):182-92. [cited 2019 Apr 04]. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6787.2008.00137.x>

40. Retsas A. Barriers to using research evidence in nursing practice. *J Adv Nurs*. [Internet]. 2000; 31(3):599-606. [cited 2019 Mar 08]. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2000.01315.x>
41. Özsoy AS, Ardahan M. Hemşirelerin uygulamalarında kullandıkları bilgi kaynaklarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. [Internet]. 2006; 22(2):89-101. [cited 2019 Mar 04]. Available from: <https://dergipark.org.tr/en/pub/egehemsire/issue/49609/635797>
42. Erdoğan V, Kocaman G. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti devlet hastanelerinde çalışan hemşirelerin araştırma kullanım engelleri. *FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2011;19(1):29-36. [cited 2019 May 04]. Available from: <https://arastirmax.com/tr/publication/istanbul-universitesi-florence-nightingale-hemsirelik-dergisi/19/1/kuzey-kibris-turk-cumhuriyeti-devlet-hastaneleri-nde-calisan-hemsirelerin-arastirma-kullanim>
43. Wallis L. Barriers to implementing evidence-based practice remain high for US nurses. *Am J Nurs*. [Internet]. 2012;112:15. [cited 2019 Jan 12]. <https://doi.org/10.1097/01.NAJ.0000423491.98489.70>
44. Daştan B, Hintistan S. Dahiliye Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Kırsal Bölge Örneği. *Ordu University J Nurs Stud*. [Internet]. 2018;1(1):1-9. [cited 2019 Apr 07]. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ouhcd/issue/41738/462463>
45. Wang LP, Jiang XL, Wang L, Wang GR, Bai YJ. Barriers to and facilitators of research utilization: A survey of registered nurses in China. *PLoS One*. [Internet]. 2013;8(11): e81908. [cited 2019 Jan 18]. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0081908>
46. Kaya A, Karataş N, İşler Dalgıç A. Profesyonellik çerçevesinde hemşirelik bilimi: genel bir bakış. 2nd International Health Sciences and Life Congress Full Text Book-1, 24-27 April, Burdur 2019.
47. Yılmaz M. Hemşirelik bakım hizmetinin kalitesini geliştirme yolu olarak kanıta dayalı uygulama. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. [Internet]. 2005; 9: 41-8. [cited 2019 Apr 12]. Available from: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1123.pdf>
48. Aksayan S, Bahar Z, Bayık A, Emiroğlu ON, Erefe İ, Görak G. ve ark. Hemşirelikte araştırma ilke süreç ve yöntemleri. In: Erefe İ, editor. 3. Baskı. Odak Ofset: İstanbul; 2004.
49. Hart P, Eaton L, Buckner M, Morrow NB, Barrett TD, Fraser DD, et al. Effectiveness of a computer-based educational program on nurses' knowledge, attitude and skill level related to evidence-based practice. *Worldviews Evid Based Nurs*. [Internet]. 2008;5(2):75-84. [cited 2019 Apr 22]. <https://doi.org/10.1111/j.1741-6787.2008.00123.x>
50. Warkentin KD, Popik K, Usick R, Farley T. Fostering enthusiasm for research: Insights of undergraduate nursing students. *J Nurs Educ Pract*. [Internet]. 2014;4(5):23-28. [cited 2019 Apr 18]. <https://doi.org/10.5430/jnep.v4n5p23>
51. Boström AM, Rudman A, Ehrenberg A, Gustavsson PJ, Wallin L. Factors associated with evidence-based practice among registered nurses in Sweden: A national cross-sectional study. *BMC Health Serv Res*. [Internet]. 2013;4(13):165. [cited 2019 Apr 22]. <https://doi.org/10.1186/1472-6963-13-165>, 13, 1
52. Squires J, Estabrooks CA, Gustavsson P, Wallin L. Individual determinants of research utilization by nurses: a systematic review update. *Implement Sci*. [Internet]. 2011;6(1):1-20. [cited 2019 Mar 12]. <https://doi.org/10.1186/1748-5908-6-1>
53. Lisa Merry, Anita J Gagnon, Julia Thomas. The Research Program Coordinator: An Example of Effective Management. *J Prof Nurs*. [Internet]. 2010;26(4):221-231. [cited 2019 Jun 17]. <https://doi.org/10.1016/j.profnurs.2009.12.002>
54. Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Educ Today*. [Internet]. 2004;24:105-112. [cited 2019 Mar 20]. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2003.10.001>
55. Thiel L, Ko A, Turner J. Home healthcare nurses' attitudes, confidence, and engagement in evidence-based practice. *Home Healthc Now*. [Internet]. 2019;37(2):79-87. [cited 2019 Des 14]. <https://doi.org/10.1097/NHH.0000000000000723>
56. Melnyk BM. Achieving a high-reliability organization through implementation of the ARCC model for systemwide sustainability of evidence-based practice. *Nurs Adm Q*. [Internet]. 2012;36(2): 127-35. [cited 2019 Mar 08]. <https://doi.org/10.1097/NAQ.0b013e318249fb6a>
57. Fink R, Thompson CJ, Bonnes D. Overcoming barriers and promoting the use of research in practice. *JONA*. [Internet]. 2005;35(3): 121-29. [cited 2019 Mar 18]. <https://doi.org/10.1097/00005110-200503000-00005>
58. McCleary L, Brown GT. Association between nurses' education about research and their research use. *Nurse Educ Today*. [Internet]. 2003; 23: 556-65. [cited 2019 Apr 22]. [https://doi.org/10.1016/s0260-6917\(03\)00084-4](https://doi.org/10.1016/s0260-6917(03)00084-4)
59. Parahoo K. Barriers to and facilitators of research utilization among nurses in Northern Ireland. *J Adv Nurs*. [Internet]. 2000; 31: 89-98. [cited 2019 Mar 11]. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2000.01256.x>
60. Yılmaz D, Düzgün F, Dikmen Y. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *ACU Sağlık Bil Derg. ACU Sağlık Bil Derg*. [Internet]. 2019; 10(4):713-719. [cited 2019 Nov 18]. <https://doi.org/10.31067/0.2018.91>
61. Breimaier HE, Halfens RJG, Lohrmann C. Nurses' wishes, knowledge, attitudes and perceived barriers on implementing research findings into practice among graduate nurses in Austria. *J Clin Nurs*. [Internet]. 2011; 20(11-12):1744-56. [cited 2019 Mar 12]. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2010.03491.x>